

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора кафедри економічної кібернетики і
маркетингу Черкаського державного технологічного університету Міністерства
освіти і науки України, професора
Коломицевої Олени Віталіївни

на дисертаційну роботу

Кукурудза Ростислава Степановича

**«Моделювання довгострокових партнерських відносин між
постачальниками та споживачами на ринку продовольчих товарів»**,
яка подана на здобуття наукового ступеня наукового кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні
технології в економіці

1. Актуальність дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами

Сучасне бізнес-середовище України перебуває під впливом масштабних соціально-економічних трансформацій, глобальних викликів та внутрішніх кризових явищ, що обумовлюють підвищену невизначеність та високий рівень ризиків для суб'єктів господарювання. Нестабільність кон'юнктури ринку ресурсів і ринку збуту готової продукції, зміни в логістичних ланцюгах, вплив інфляційних процесів та геополітичних факторів створюють передумови для перегляду традиційних підходів до організації господарських зв'язків між постачальниками та споживачами продовольчих товарів.

В умовах цих викликів стратегічним пріоритетом для підприємств стає формування стійких, взаємовигідних і довгострокових партнерських відносин, що ґрунтуються на високому рівні довіри, прогнозованості та гнучкості. Це передбачає розробку нових механізмів взаємодії, які забезпечуватимуть зниження транзакційних витрат, оптимізацію постачання, покращення рівня обслуговування кінцевих споживачів та зростання конкурентоспроможності учасників ринку.

З огляду на це, увага науковців і практиків усе частіше зосереджується на удосконаленні існуючих та розробці нових теоретико-методологічних засад

побудови довгострокових партнерських відносин у сфері виробництва та реалізації продовольчих товарів.

Саме цій проблематиці і присвячено дисертаційну роботу Кукурудзи Ростислава Степановича, метою якої є визначення основних чинників і механізмів формування довгострокових партнерських відносин між постачальниками та покупцями на ринку продовольчих товарів, а також розробка моделі довгострокової орієнтації покупця, яка сприятиме забезпеченню стабільної співпраці та досягненню конкурентних переваг.

Дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України. В рамках виконання теми «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083) запропоновано методичний підхід до моделювання партнерських відносин між постачальниками та покупцями, розроблено механізм інтеграції елементів реляційної поведінки до існуючих моделей.

2. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження Р.С. Кукурудза дає підстави визначити, що наведені у ньому дані, здійснені розрахунки, його основні праці, опубліковані за темою дисертації, наукові положеннями та висновки, є достатньо аргументованими. Основні положення, одержані в результаті наукового дослідження, сформульовані автором самостійно і свідчать про достатній рівень обґрунтованості і достовірності викладених теоретико-методичних і прикладних результатів, є основою наукового пошуку відповідно до поставленої мети та завдань.

До такого висновку можна дійти з урахуванням наступного:

1. Результати дослідження, які виносяться на захист базуються на використанні прогресивних методів дослідження, а саме:

методи аналізу і синтезу - для вивчення теоретичних основ і концепцій партнерських відносин між постачальниками та покупцями, а також виявлення ключових детермінант довгострокової співпраці;

системний підхід – для дослідження взаємозалежності між різними елементами партнерських відносин, таких як довіра, залежність, задоволення та інші чинники;

економіко-математичне моделювання – для формалізації взаємозв'язків між змінними, що впливають на довгострокову орієнтацію компаній у партнерських відносинах;

метод структурного моделювання – для перевірки гіпотез і підтвердження концептуальної моделі довгострокової орієнтації покупців у відносинах із постачальниками;

емпіричні методи, такі як опитування та анкетування – для збору даних щодо практичних аспектів взаємодії між підприємствами;

порівняльний аналіз – для оцінки схожості і відмінностей у підходах до побудови партнерських відносин у різних галузях і ринкових умовах;

графічне моделювання – для візуалізації концептуальної моделі та ілюстрації взаємозв'язків між змінними;

2. Структурні частини дисертаційної роботи Р.С. Кукурудза внутрішньо пов'язані між собою і становлять органічну єдність. У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання дослідження, наукову новизну, практичне значення, апробацію результатів, повноту викладення наукових і прикладних результатів дисертації в опублікованих працях.

3. В процесі проведення дослідження щодо питань формування довгострокових відносин між підприємствами на ринку здобувач використовує результати вітчизняних та зарубіжних розробок в обраній предметній галузі;

3. Інформаційною базою дисертаційної роботи є нормативно-правові акти, що регулюють взаємодію між суб'єктами господарювання; статистичні матеріали державних органів, галузеві звіти, аналітичні дослідження консалтингових компаній; досягнення вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері розвитку довгострокових взаємовідносин між покупцями та постачальниками; вибіркові дані, зібрані на основі аналізу діяльності українських та міжнародних підприємств, опубліковані на офіційних веб-сайтах компаній, бізнес-платформах та у наукових електронних базах; первинні дані, отримані через опитування, анкетування та інтерв'ю з представниками підприємств, які беруть участь у довгостроковій співпраці; інформація, отримана під час галузевих форумів, конференцій і семінарів, присвячених маркетинговим стратегіям і партнерським відносинам.

Все це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформовані здобувачем за результатами проведених досліджень літературних джерел, аналізу статистичних даних та модельних розрахунків мають належний рівень обґрунтованості.

3. Основні наукові результати дисертації, отримані особисто здобувачем

До основних результатів проведеного дослідження, які містять елементи наукової новизни слід віднести:

Запропонований всебічний підхід до дослідження взаємодії між постачальниками та споживачами, що враховує такі фундаментальні фактори, як ступінь взаємозалежності сторін, рівень довіри у відносинах, обсяг специфічних інвестицій та загальну задоволеність співпрацею. Відмінною характеристикою цього підходу є розробка моделі, що спрямована на формування довгострокової орієнтації споживачів, забезпечуючи стабільність і

ефективність партнерських відносин у динамічному ринковому середовищі (п. 2.3, 3.1, 3.3 дисертації);

удосконалені інструменти оцінювання рівня довіри між партнерами передбачають запровадження додаткових критеріїв, що поєднують кількісні та якісні методи аналізу. Такий підхід дає змогу більш об'єктивно оцінити вплив довіри на довгострокову співпрацю між постачальниками та споживачами, підвищуючи точність прогнозування та ефективність управління партнерськими відносинами (п. 3.1 дисертації);

розроблені підходи до оцінювання специфічних інвестицій на ринку продовольчих товарів. При цьому доведено, що специфічні інвестиції є критичним фактором, який сприяє зміцненню довіри та збільшенню стабільності партнерських відносин;

розвинутий підхід до проведення сегментації ділових партнерів на основі довгострокових перспектив, що базується на аналізі їхньої економічної значущості, рівня залежності та готовності до співпраці з орієнтацією на довгострокову стабільність (п. 3.1 дисертації);

удосконалений інструментарій до оцінювання рівня довіри між партнерами, що включає запровадження додаткових критеріїв, і базується на кількісному та якісному аналізі довіри у взаємодії між постачальниками та споживачами. Це забезпечує більш об'єктивне врахування впливу цього чинника на довгострокові партнерські відносини та сприяє підвищенню ефективності співпраці. (п. 3.3 дисертації).

4. Теоретична цінність і практична значимість отриманих наукових результатів

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, наведені в дисертаційній роботі, становлять цінність як з теоретичної, так і практичної точки зору. Отримані здобувачем результати є істотним внеском у розвиток існуючих підходів до постановки та вирішення задачі формування та ефективного управління довгостроковими відносинами між постачальниками та споживачами на ринку продовольчих товарів.

Серед результатів роботи, які становлять теоретичну цінність, можна віднести запропонований підхід до виявлення ключових чинників, які впливають на розвиток довгострокових відносин між постачальниками та покупцями та розроблену модель довгострокової орієнтації покупців у відносинах із постачальником, яка інтегрує ключові детермінанти та враховує специфіку ринку продовольчих товарів.

Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості застосування розроблених теоретичних засад і прикладних рекомендацій дисертаційного дослідження в діяльності підприємств продовольчого ринку. Це сприятиме розробці партнерських стратегій розвитку, що забезпечують

довгострокові конкурентні переваги, а також може бути використано для формування стратегій сталого розвитку підприємств на основі партнерських відносин з іншими учасниками ринку. Запропоновані методичні підходи дозволяють оцінювати рівень довіри, задоволеності та залежності у взаємодії між суб'єктами ринку, що забезпечує більш ефективне управління партнерськими відносинами.

Окремі результати виконаного дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування в діяльності ТзОВ «Спілка пекарських центрів» (довідка №80 від 20.12.2024 р.), а також ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат» (довідка від 20.12.2024 р.).

Також окремі теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційної роботи використані в навчальному процесі при викладанні курсів «Моделювання економіки», «Прогнозування економічних процесів», «Міжнародна економіка» для студентів спеціальності 051 Економіка на економічному факультеті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 03.04-29/09 від 03.08.2023 р.).

5. Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях та авторефераті

За темою дисертації опубліковано 8 наукових праць, серед них 5 наукових статей у фахових виданнях України, 1 наукова стаття у міжнародному науковому виданні, 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

В публікаціях здобувача достатньою мірою і належним чином розкрито основні положення дисертації, які виносяться на захист, висвітлено суть наукової новизни та практичної цінності отриманих результатів. Публікації відповідають встановленим вимогам.

Саму роботу можна визнати такою, яка характеризується оригінальністю постановки задач дослідження та своєчасним і аргументованим застосуванням відповідного економіко-математичного інструментарію.

В авторефераті належним чином відображено основні положення та результати дисертації.

Усі наукові результати, які викладено у дисертації, одержані автором самостійно, з наукових праць, виданих у співавторстві, використано лише ті матеріали, які є результатом особистої роботи здобувача.

6. Дотримання норм академічної доброчесності

Аналіз дисертації Р.С. Кукурудза свідчить про дотримання автором норм академічної доброчесності. Некоректних ознак запозичень чи інших ознак неправомірного використання результатів інших авторів без зазначення авторства в роботі не виявлено.

7. Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Подана на розгляд дисертація Кукурудза Ростислава Степановича містить усі необхідні структурні елементи та включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота написана українською мовою, з дотриманням основних вимог наукового стилю викладання матеріалу.

Виклад матеріалу дисертації є структурованим, прослідковується логічний взаємозв'язок між окремими розділами роботи. Обраний стиль викладу матеріалу дав можливість автору розкрити суть проблеми, дослідити її теоретичні й практичні аспекти, зробити висновки та сформулювати пропозиції.

За змістом, структурою та оформленням робота відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. В роботі сформульовано мету, об'єкт та предмет дослідження. Для досягнення поставленої мети здобувачем сформульовано і вирішено низку задач на основі своєчасного застосування відповідних методів якісного та кількісного аналізу. Запропоновані підходи до вирішення поставлених задач дозволяють зробити висновок про фаховий рівень автора роботи.

8. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Ознайомлення з дисертацією та її авторефератом дозволяє зробити висновок про те, що вони є ідентичними за своїм змістом та суттю викладених матеріалів. Наведені в авторефераті положення, висновки та рекомендації належним чином розкриті та обґрунтовані в тексті дисертації. Ключові положення дисертації, котрі наведені в авторефераті, логічно і послідовно розкривають суть задач, сформульованих та вирішених здобувачем для досягнення поставленої мети дослідження.

9. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто вказати, що не всі наукові розробки автора є незаперечними – певна їх частина має дискусійний характер, зокрема:

1. Під час представлення результатів аналізу наукових праць вітчизняних та зарубіжних дослідників, що стосуються проблематики дисертаційного дослідження у вступній частині роботи, здобувачу доцільно було б навести відповідні бібліографічні посилання в списку літературних джерел, які підтверджують та обґрунтовують досліджувані положення відповідних науковців.

2. Характеризуючи сучасні форми партнерських відносин між постачальниками та споживачами (п. 1.1), зокрема стратегічні альянси (с.30),

здобувачу доцільно доповнити дослідження конкретними прикладами реалізації таких форм співпраці у світовій та вітчизняній практиці, що сприятиме глибшому розумінню їхнього впливу на розвиток взаємовідносин між партнерами.

3. У пункті 3 висновків першого розділу здобувач зазначає, що в ході проведених досліджень була розроблена матриця взаємодії постачальників і споживачів у динамічному середовищі, яка враховує взаємодію ряду факторів. У цьому контексті доцільно приділити більше уваги концептуальному та формалізованому представленню цієї матриці, що дозволить більш чітко продемонструвати її структуру, складові елементи та механізми впливу факторів на взаємодію між учасниками. Це, в свою чергу, сприятиме кращому розумінню практичної значущості матриці в контексті управлінських рішень і стратегій розвитку партнерських відносин;

4. У процесі аналізу питання 2.1 «Аналіз моделей партнерських відносин між підприємствами» здобувач надає детальну порівняльну характеристику західних моделей, ґрунтуючись на теорії соціального обміну (таблиця 2.1). Однак доцільно ідентифікувати тип цих моделей: чи є вони виключно концептуальними, формалізованими, чи поєднують ознаки обох категорій. Іншими словами, в даному параграфі здобувачу слід було б акцентувати увагу на питаннях ступеня формалізації досліджуваних моделей, що підвищило б їхню наукову цінність та практичну застосовність.

5. Результати, представлені в пункті 2.2, які стосуються застосування пояснювального та підтверджувального факторного аналізу латентних конструкцій, вимагають більш детальної економічної інтерпретації та контекстуальних пояснень для повного розуміння економічної природи виявлених латентних конструкцій.

6. Враховуючи численні обмеження, що виникають при застосуванні підходів, розглянутих у третьому розділі дисертаційного дослідження, до формування моделі довгострокової орієнтації покупця у взаємовідносинах із постачальниками, доцільно дослідити принаймні один альтернативний варіант розв'язання цієї задачі. Це можна здійснити шляхом використання інших економіко-математичних методів і моделей, які можуть забезпечити більш гнучкий і адаптивний підхід до моделювання взаємодії.

7. Зважаючи на численні обмеження в застосуванні розглянутих в третьому розділі підходів до формування моделі довгострокової орієнтації покупця у відносинах із постачальниками, доцільно розглянути хоча б один альтернативний варіант вирішення даної задачі з використанням інших економіко-математичних методів і моделей, що сприятиме отриманню більш точних і надійних результатів, які можуть бути впроваджені в практичну діяльність.

Незважаючи на зазначені вище зауваження та дискусійні питання,

дисертаційна робота заслуговує позитивної оцінки та містить наукову і практичну цінність у сформульованих положеннях, висновках і рекомендаціях. Врахування цих зауважень потенційно може підвищити цінність отриманих в дослідженні результатів та розроблених на їх основі рекомендацій.

10. Загальний висновок

Дисертацію Кукурудза Ростислава Степановича за темою «Моделювання довгострокових партнерських відносин між постачальниками та споживачами на ринку продовольчих товарів» (спеціальність 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці) можна визнати цілісним, самостійно проведеним завершеним дослідженням, яке виконане на належному теоретичному та методичному рівнях.

Дисертація відповідає вимогам п. 9, 11, 12 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами і доповненнями. Зазначені у даному висновку рекомендації, зауваження та дискусійні положення суттєво не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

В авторефераті розкрито суть основних положень дисертації, які виносяться на захист. Тема дисертаційної роботи і спектр задач, які вирішено для досягнення поставленої мети відповідають паспорту спеціальності 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що автор дисертації, Кукурудз Ростислав Степанович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.11 - «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної
кібернетики і маркетингу

Черкаського державного технологічного
університету

Міністерства освіти і науки України

Олена КОЛОМИЦЕВА

Підпис д.е.н., проф. Коломицевої О.В. засвідчую:

Учений секретар

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника Відділ аспірантури і докторантури Вх. № 03.04-30/12 «А» 03 2025 р.

Юлія Миколаївна